

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/175/2000

CHOROBA SZALONYCH KRÓW I SPOŻYCIE MIĘSA WOŁOWEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2000

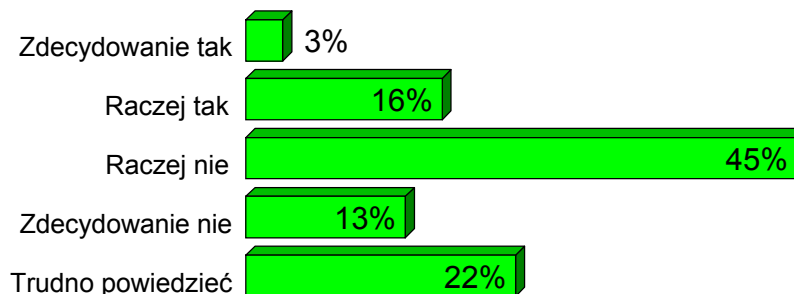
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W 1985 roku w Anglii po raz pierwszy wykryto przypadki gąbczastego zwyrodnienia mózgu (BSE) zwanego również chorobą szalonych krów. Początkowo powątpiewano, czy może ona przenosić się na ludzi, jednakże na początku 1997 roku brytyjscy lekarze stwierdzili przypadki tej choroby także u ludzi. Etiologia choroby Creutzfeldta-Jakoba nie jest do końca poznana, nie wiadomo, jakie czynniki decydują o tym, że normalne białko zaczyna przybierać chorobotwórczą postać, dokonując spustoszeń w systemie nerwowym chorego. Istnieje uzasadnione podejrzenie, że sama obecność przekształconego chorobowo białka, np. w pożywieniu, może być czynnikiem wystarczającym do uruchomienia procesu chorobotwórczego. Ostatnio we Francji i w Niemczech wykryto nowe przypadki tej choroby u bydła. W związku z tym większość krajów, w tym także Polska, ograniczyła import wołowiny, a także wprowadziła zakaz stosowania w hodowli pasz, których składnikiem są mączki uzyskiwane z resztek zwierząt rzeźnych. W grudniowym sondażu zapytaliśmy Polaków, jak zareagowali na informacje o rozprzestrzenianiu się tej choroby¹.

Ponad połowa Polaków (58%) wierzy, że choroba Creutzfeldta-Jakoba jeszcze nie dotyczy nas bezpośrednio, a polskie krowy są zdrowe i nie grozi im gąbczaste zwyrodnienie mózgu. Co piąty (19%) przypuszcza jednak, że skuteczność służb celnych i weterynaryjnych w tej sprawie nie jest lub nie była wystarczająca i również bydło hodowane w Polsce może być zarażone prionami.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (127) przeprowadzono w dniach 1-4 grudnia 2000 roku na 1087-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

RYS. 1. W NIEKTÓRYCH KRAJACH EUROPY ZACHODNIEJ STWIERDZONO ZACHOROWANIA NA GROŹNĄ, ŚMIERTELNĄ DLA LUDZI CHOROBE SZALONYCH KRÓW, KTÓRĄ MOŻNA SIĘ ZARAZIĆ PRZEZ SPOŻYWANIE ZAKAŻONEJ WOŁOWINY. CZY SĄDZI PAN(I), ŻE RÓWNIEŻ POLSKIE KROWY SĄ ZARAŻONE?

Kolejne doniesienia o rozszerzaniu się choroby szalonych krów powodują, że coraz więcej Polaków - według własnych deklaracji - zmienia swoje przyzwyczajenia kulinarne i ogranicza spożywanie wołowiny lub w ogóle z niej rezygnuje. W 1988 roku po pojawianiu się przypadków tej choroby u ludzi tylko jedna piąta ankietowanych (22%) deklarowała, że zmieniła swoje zwyczaje kulinarne i zrezygnowała częściowo lub całkowicie z jedzenia tego rodzaju mięsa. Obecnie deklaracje takie składa już blisko dwie piąte badanych (39%). Warto przy tym odnotować, że zwiększył się także odsetek osób, które zmieniły swoje upodobania i nie jedzą już wołowiny lub mięsa w ogóle. W sumie w porównaniu z pomiarem sprzed niespełna trzech lat wyraźnie zmalała liczba respondentów deklarujących, że nie zareagowali na informacje o chorobie szalonych krów i nadal, równie często jak przedtem, spożywają mięso wołowe.

Tabela 1

Czy w związku z informacją o chorobie szalonych krów ograniczył(a) Pan(i) lub całkowicie zaprzestał(a) spożywania mięsa wołowego czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	I 1998	XII 2000
	w procentach	
Całkowicie zaprzestał(a)m spożywania wołowiny	6	15
Ograniczył(a)m spożywanie wołowiny	16	24
Nie jem mięsa wołowego z innych powodów (np. w ogóle nie jem mięsa, nie lubię mięsa, wcześniej też rzadko spożywałem(a)m mięso tego rodzaju)	16	21
Nie zaprzestałem(a)m ani nie ograniczyłem(a)m spożywania mięsa wołowego	61	37
Trudno powiedzieć	1	4

Z jedzenia wołowiny częściej rezygnują kobiety niż mężczyźni. Za pozostawieniem befsztyka w swoim menu silniej optują mężczyźni. Choć wiele wskazuje na to, że symptomy choroby Creutzfeldta-Jakoba mogą pojawić się dopiero wiele lat po zakażeniu, optymistami pozostają także osoby młode (do 24 roku życia), których blisko połowa w ogóle nie rezygnuje z wołowiny. Badani z co najmniej średnim wykształceniem silniej reagują na tego rodzaju doniesienia, jednak skłonność do pozostania przy konsumpcji wołowiny nie zależy od wykształcenia. Wśród grup społeczno-zawodowych najbardziej zachowawczy w podejściu do obecności wołowiny na swoim stole są robotnicy, rolnicy, a także uczniowie i studenci oraz osoby bezrobotne. Natomiast do ograniczenia spożywania tego rodzaju mięsa najbardziej skłonni są przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Również niskie dochody skłaniają raczej do pozostania przy spożywaniu mięsa wołowego, natomiast na rezygnację łatwiej mogą sobie pozwolić respondenci lepiej sytuowani.

Zrozumiałe, że osoby, które nie zaprzestały spożywania wołowiny, stoją na stanowisku, że choroba ta jeszcze do Polski nie dotarła i polskie krowy, a także mięso wołowe dostępne na naszym rynku są od niej wolne - sądzi tak 71% respondentów z tej grupy. Natomiast pozostali nie są już w tym względzie takimi optymistami, szczególnie zaś wątpią w to osoby, które ostatnio zrezygnowały z jedzenia wołowiny (39% optymistów).

Zależność ta uwidacznia się również w przeciwnym kierunku - im bardziej zdecydowanie respondenci są przekonani, że w wołowinie dostępnej na polskim rynku nie ma chorobotwórczych prionów, tym rzadziej wykluczają wołowinę ze swojego menu. Wśród osób zdecydowanie przeświadczonych o tym, że w Polsce nie ma krów zarażonych tą chorobą, ponad połowa (59%) nie zmieniła swych kulinarnych upodobań i nadal je wołowinę. Natomiast wśród badanych, którzy zdecydowanie sądzą, że choroba ta mogła już dotrzeć także do naszego kraju, ponad połowa (52%) całkowicie zaprzestała jedzenia wołowiny.

Tabela 2

Czy w związku z informacją o chorobie szalonych krów ograniczył(a) Pan(i) lub całkowicie zaprzestał(a) spożywania mięsa wołowego czy też nie?	Czy sądzi Pan(i), że również polskie krowy są zarażone?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	w procentach			
Całkowicie zaprzestał(a)m spożywania wołowiny	52	24	10	9
Ograniczył(a)m spożywanie wołowiny	27	28	25	14
Nie jem mięsa wołowego z innych powodów (np. w ogóle nie jem mięsa, nie lubię mięsa, wcześniej też rzadko spożywałem(a)m mięso tego rodzaju)	7	26	20	17
Nie zaprzestałem(a)m ani nie ograniczyłem(a)m spożywania mięsa wołowego	14	22	42	59
Trudno powiedzieć	0	0	3	1
	100	100	100	100

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. W niektórych krajach Europy Zachodniej stwierdzono zachorowania na groźną, śmiertelną dla ludzi chorobę szalonych krów, którą można się zarazić przez spożywanie zakażonej wołowiny. Czy sądzi Pan(i), że również polskie krowy są zarażone?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	16	45	13	22	1087
Płeć						
Mężczyźni	2	15	45	16	22	516
Kobiety	4	18	44	11	23	571
Wiek						
18-24 lat	0	14	48	15	23	155
25-34	4	13	48	18	17	192
35-44	5	22	38	14	22	209
45-54	4	13	49	11	23	234
55-64	4	20	41	10	25	124
65 lat i więcej	1	17	46	10	27	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	2	15	44	15	24	400
Miasto do 20 tys.	3	24	37	20	16	127
20-100 tys.	5	17	48	12	19	222
101-500 tys.	3	15	42	11	28	197
501 tys. i więcej mieszk.	5	14	54	6	21	141
Wykształcenie						
Podstawowe	2	17	45	10	26	295
Zasadnicze zawodowe	4	15	45	14	22	288
Średnie	3	17	44	15	21	417
Wyższe	5	12	51	15	16	85
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	8	17	51	9	15	49
Prac. umysł. niż. szczebla	1	15	47	17	20	109
Pracownicy fiz.- umysł.	0	13	44	17	26	87
Robotnicy wykwalifikowani	7	17	39	15	22	94
Robotnicy niewykwalifik.	5	16	38	6	35	41
Rolnicy	7	24	36	18	15	70
Pracujący na własny rach.	3	12	45	13	27	54
Bierni zawodowo						
Renciści	2	14	48	8	29	124
Emeryci	2	18	45	11	24	201
Uczniowie i studenci	1	13	54	12	20	74
Bezrobotni	4	16	47	18	15	119
Gospodynie domowe i inni	4	19	42	10	25	65
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	3	18	43	14	22	162
spółce właścicieli	7	12	47	11	23	87
prywatnych i państwa	4	15	45	14	22	203
sekt. pryw. poza rolnict.	6	20	40	20	15	85
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	4	16	51	13	15	162
276-399	3	22	49	11	15	103
400-549	2	19	41	16	22	212
550-799	1	16	44	15	24	157
Powyżej 799 zł	3	16	45	12	24	173
Ocena własnych war. mater.						
Złe	3	14	42	16	24	344
Średnie	3	18	45	12	22	519
Dobre	4	15	49	12	20	223
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	3	16	50	6	24	65
Raz w tygodniu	3	14	47	14	22	532
1-2 razy w miesiącu	2	23	41	12	21	188
Kilka razy w roku	3	16	46	11	23	208
W ogóle nie uczestniczy	4	15	36	18	27	95
Poglądy polityczne						
Lewica	3	19	45	14	19	314
Centrum	3	14	48	14	21	301
Prawica	3	15	52	12	19	206
Trudno powiedzieć	4	17	36	12	31	266

Tabela 2. Czy w związku z informacją o chorobie szalonych krów ograniczył(a) Pan(i) lub całkowicie zaprzestał(a) spożywania mięsa wołowego czy też nie? 1 - Całkowicie zaprzestał(a)m spożywania wołowiny; 2 - Ograniczył(a)m spożywanie wołowiny; 3 - Nie jem mięsa wołowego z innych powodów (np. w ogóle nie jem mięsa, nie lubię mięsa, wcześniej też rzadko spożywałem(a)m mięso tego rodzaju); 4 - Nie zaprzestałem(a)m ani nie ograniczyłem(a)m spożywania mięsa wołowego (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	23	20	37	4	1087
Płeć						
Meżczyźni	9	27	18	42	5	516
Kobiety	20	20	23	34	3	571
Wiek						
18-24 lat	8	22	18	47	4	155
25-34	18	21	23	36	2	192
35-44	14	21	19	43	3	209
45-54	15	29	19	34	3	234
55-64	22	24	21	31	2	124
65 lat i więcej	12	23	24	32	10	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	10	22	24	40	4	400
Miasto do 20 tys.	19	25	15	41	1	127
20-100 tys.	17	23	25	30	5	222
101-500 tys.	17	27	17	35	3	197
501 tys. i więcej mieszk.	18	21	15	40	5	141
Wykształcenie						
Podstawowe	13	20	24	38	5	295
Zasadnicze zawodowe	12	26	20	37	3	288
Średnie	17	24	19	37	3	417
Wyższe	16	26	18	37	3	85
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	18	38	10	33	1	49
Prac. umysł. niż. szczebla	21	23	20	35	1	109
Pracownicy fiz.- umysł.	6	32	21	37	4	87
Robotnicy wykwalifikowani	8	29	14	46	4	94
Robotnicy niewykwalifik.	12	14	22	48	4	41
Rolnicy	6	24	22	44	3	70
Pracujący na własny rach.	19	25	19	34	4	54
Bierni zawodowo						
Renciści	17	22	20	37	4	124
Emeryci	15	22	25	30	8	201
Uczniowie i studenci	8	24	25	40	3	74
Bezrobotni	18	19	19	40	5	119
Gospodynie domowe i inni	25	16	23	35	2	65
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	12	24	21	39	5	162
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	23	31	19	25	2	87
sekt. prywat. poza rolnict.	13	26	14	44	3	203
prywatnym gosp. rolnym	8	21	21	47	3	85
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	12	17	24	42	5	162
276-399	8	18	31	40	3	103
400-549	17	25	16	41	1	212
550-799	19	25	18	34	4	157
Powyżej 799 zł	16	22	22	34	5	173
Ocena własnych war. mater.						
Złe	13	24	20	38	5	344
Średnie	14	24	22	37	3	519
Dobre	19	22	18	37	3	223
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	23	29	23	22	3	65
Raz w tygodniu	16	24	20	37	3	532
1-2 razy w miesiącu	10	26	22	36	6	188
Kilka razy w roku	14	22	19	42	3	208
W ogóle nie uczestniczy	14	14	20	45	6	95
Poglądy polityczne						
Lewica	13	21	21	42	2	314
Centrum	15	24	19	39	3	301
Prawica	18	27	18	33	4	206
Trudno powiedzieć	14	23	23	33	8	266